

The turnover of agricultural land in France is limited, since SAFER has broad powers to intervene in agreements between market participants, negotiate prices with them, enjoy preferential right to purchase land plots and issue permits for contracts worth more than €38 million. This allows the state through SAFER to distribute and redistribute agricultural land in the market in each region in order to support its own young farms. SAFER's impact on lease relations is less significant, but the state has set a minimum term for lease, indicating the desire to ensure long-term land use by one farmer. Despite the substantive state intervention in land market regulation, France is considered one of the largest exporters of agricultural products in the world, and the market model is aimed not at attracting foreign investment, but in defense of national farms and commodity producers.

In author's opinion, the model of agricultural land turnover in Germany is more acceptable for Ukraine, because the role of the state in it is reduced to the realization of state-owned land, and market participants are almost not limited to the possibility of acquiring agricultural land if the buyers meet the criteria established by laws of federal lands. At the same time, the creation in Ukraine the analogue of SAFER, which will actually distribute land among market participants, creates the risk of corrupting this body, monopolizing the situation of large agricultural holdings and worsening the situation of the peasants, who in fact may be forced to sell to the newly established body land at lower than market price.

Key words: agricultural land turnover, transfer of rights, land lease, restrictions on land turnover, land market.

УДК 343.1

Є. В. СОЛОМАТИН,
аспірант

ПОНЯТТЯ ПІДСЛІДНОСТІ

У статті проаналізовано наукові погляди щодо поняття «підслідність» та виділено основні компоненти інституту підслідності. Сформульовано положення, що має бути основою для визначення поняття «підслідність». У науковому середовищі триває дискусія стосовно визначення поняття «підслідність». Єдиної думки з даного питання немає. Наявні визначення засновані на окремих компонентах інституту підслідності. Тим часом проблема визначення даного поняття має велике значення для реформування системи кримінальної юстиції України.

Ключові слова: слідство, підслідність, визначення, ознаки.

Соломатин Е. В. Понятие подследственности

В статье проанализированы научные взгляды касательно понятия «подследственность» и выделены основные компоненты института подследственности. Сформулировано положение, которое должно быть основой для определения понятия «подследственность». В научной среде продолжается дискуссия касательно определения понятия «подследственность». Единого мнения по данному вопросу нет. Существующие определения основаны на отдельных компонентах института подследственности. Между тем проблема определения данного понятия имеет большое значение для реформирования системы уголовной юстиции Украины.

Ключевые слова: следствие, подследственность, определение, признаки.

Solomatin Yevheniy. The concept of investigative jurisdiction

The article is dedicated to analyzing the scientists' opinions about the concept of investigative jurisdiction and pointing out the main components of the institution of investigative jurisdiction. The basic principle of defining the concept of investigative jurisdiction has been formulated. The definition of the concept of investigative jurisdiction is still a subject of discussion among scientists. There is no common opinion about this problem. The existing definitions are based on separate components of the institution of investigative jurisdiction. Meanwhile, the problem of defining the concept of investigative jurisdiction is very important for reforming the criminal justice system of Ukraine.

Key words: *investigation, investigative jurisdiction, definition, features.*

Станом на теперішній час триває процес реформування системи кримінальної юстиції України. Одним з основних його завдань є забезпечення максимальної ефективності правоохоронної системи, у тому числі шляхом підвищення якості проведення досудового розслідування. В межах даного процесу створюються нові органи досудового розслідування, покликані забезпечити впровадження європейських стандартів у цій сфері. Одним із важливих у контексті вдосконалення системи досудового розслідування є питання визначення підслідності кримінальних проваджень. Наявність спорів і протиріч щодо підслідності веде до зайвих витрат часу та ресурсів, до зниження якості та ефективності досудового розслідування, негативно впливає на рівень захисту прав і свобод особи у кримінальному процесі. Створення максимально збалансованої та зрозумілої системи віднесення кримінальних проваджень до компетенції того чи іншого органу, який здійснює досудове розслідування, є однією з передумов досягнення результативності реформи.

У контексті вищевикладеного виникає необхідність чіткого визначення та розмежування компетенції окремих органів досудового розслідування (розв'язання проблем, пов'язаних із підслідністю). Необхідною передумовою досягнення цієї мети на практичному рівні, на нашу думку, є розв'язання відповідних наукових проблем, зокрема визначення поняття «підслідність».

Мета статті охоплює виконання трьох завдань, а саме: 1) з'ясувати поточний стан наукової розробки проблем, пов'язаних з поняттям «підслідність», погляди на дане поняття, які склалися у науковому середовищі; 2) встановити основні характерні риси, притаманні явищу, що описується терміном «підслідність»; 3) сформулювати науково обгрунтоване та виправдане з практичної точки зору визначення поняття «підслідність».

Науковим підґрунтям дослідження стали праці таких представників вітчизняної кримінально-процесуальної науки, дослідників проблем досудового розслідування, як М. М. Михеєнко, В. Т. Нор, Г. І. Чангулі, О. Я. Дубинський, В. П. Шибіко, Ю. М. Грошевий, В. Я. Тацій, М. Є. Шумило, М. І. Сірий, В. М. Тертишник, Л. М. Лобойко, Ю. І. Кицан. Серед іноземних учених необхідно назвати таких фахівців, як В. М. Савицький, О. М. Ларін, І. Л. Петрухін, М. С. Строгович, З. З. Зінатулін, М. С. Салахов, Л. Д. Чулюкін, І. Г. Башинська.

На теперішній час у науковому середовищі триває дискусія щодо розуміння поняття «підслідність». Єдиного розуміння даного поняття немає. Таким чином, дана тема потребує подальшого дослідження. Необхідною передумовою для того, щоб сформулювати визначення поняття «підслідність», є з'ясуван-

ня сутності даного явища, визначення основних характеристик, притаманних йому.

Поняття «підслідність», на нашу думку, тісно пов'язане з сутністю досудового розслідування, його завданнями щодо забезпечення швидкого, повного та неупередженого розслідування, а також встановлення істини в конкретному кримінальному провадженні. В контексті організації системи досудового розслідування доцільно виділити таке:

1) наявність значної за розмірами території, в різних частинах якої виникає необхідність проведення досудового розслідування. Як наслідок, виникає необхідність створення територіально диференційованої системи органів досудового розслідування, за кожним з яких закріплено певну частину території. Одноразово виникає потреба у недопущенні спорів між даними органами стосовно розподілу між ними кримінальних проваджень за територіальною ознакою.

2) вчинення злочинів у різних сферах людської діяльності, що характеризуються значною відмінністю від інших сфер (наприклад, господарська діяльність, транспорт та ін.). Наявність кримінальних проваджень, розслідування яких потребує певного рівня компетенції в окремих сферах діяльності людини, призводить до необхідності залучення для розслідування окремих видів злочинів слідчих працівників, що володіють певними спеціальними знаннями і навичками.

Названі вище фактори передбачають необхідність існування розгалуженої системи органів досудового розслідування, кожний з яких є компетентним у певному колі питань та здійснює досудові розслідування в межах певної території. Для нормального функціонування такої системи необхідні такі умови:

1) створення упорядкованої системи правил для визначення конкретного органу, який повинен здійснювати розслідування в конкретному кримінальному провадженні; 2) закріплення такої системи правил у кримінально-процесуальному законодавстві. Для уникнення протиріч між окремими органами досудового розслідування згадана система правил повинна мати загальнообов'язковий, формально-визначений характер і підлягати безумовному виконанню. Існування згаданої вище розгалуженої системи органів з необхідністю приводить до виникнення сфери суспільних відносин, що пов'язані з розподілом кримінальних проваджень між цими органами і потребують відповідного правового регулювання. Отже, можна констатувати наявність стійкої групи правових норм, що регулюють порядок розподілу кримінальних проваджень між органами досудового розслідування, що дає підстави говорити про окремий інститут підслідності в кримінально-процесуальному праві.

М. В. Цвік та О. В. Петришин визначають поняття «інститут права» так: «Інститут права – це уособлена група правових норм, які регулюють однорідні суспільні відносини конкретного виду»¹. Подібне визначення пропонують В. В. Лазарев та С. В. Липень². Водночас сам факт існування групи правових норм, що регулюють певні суспільні відносини, не можна вважати достатньою підставою для висновку про існування окремого правового інституту. Для інституту права характерна, зокрема, наявність певного основного положення, яке об'єднує групу правових норм у цілісну структуру. Таким чином, існування інституту підслідності в кримінально-процесуальному праві пов'язане з необхідністю формального закріплення вищезгаданої системи правил, надання їй

загальнообов'язкового характеру. Наявність правового інституту підслідності вважається необхідною передумовою проведення досудового розслідування. Так, З. З. Зінатулін, М. С. Салахов, Л. Д. Чулюкін констатують, що «підслідність існує остільки, оскільки в кримінальній справі необхідно здійснити попереднє розслідування»³. На думку А. А. Патики, «головним завданням підслідності є недопущення дубляжу, тобто виконання однієї і тієї ж роботи двома і більше суб'єктами...»⁴.

Таким чином, поняття «підслідність» у кримінальному процесуальному праві пов'язане з необхідністю розподілу кримінальних проваджень між органами досудового розслідування, кожний з яких є компетентним у певному колі питань та здійснює досудові розслідування в межах певної території. Призначенням інституту підслідності в кримінальному процесі (і метою впровадження поняття «підслідність») є забезпечення правильного і недвозначного вирішення питання про те, який конкретний орган повинен здійснювати досудове розслідування в конкретному кримінальному провадженні, що є необхідним для ефективної роботи системи органів досудового розслідування.

Реалізація даної мети, на нашу думку, пов'язана з визначенням того, які характерні ознаки притаманні конкретному кримінальному провадженню, і до компетенції якого органу належить проведення досудового розслідування в кримінальному провадженні з такими ознаками. Таким чином, до інституту підслідності обов'язково повинні входити такі основні компоненти:

1) набір характеристик кримінального провадження (місце вчинення, особа, яка вчинила правопорушення, та ін.), що мають значення для вирішення питання про те, який орган повинен здійснювати досудове розслідування в даному провадженні;

2) набір характеристик органу досудового розслідування, що мають значення для вирішення питання про те, в яких кримінальних провадженнях даний орган повинен здійснювати досудове розслідування;

3) система сформульованих на підставі вищезгаданих ознак правил, відповідно до яких визначається, який орган повинен здійснювати досудове розслідування в даному кримінальному провадженні. Правила повинні базуватися на взаємній відповідності характеристик кримінального провадження та характеристик органу досудового розслідування.

Всі дані компоненти мають бути закріплені в кримінально-процесуальному законодавстві. На нашу думку, аналізувати та оцінювати запропоновані науковцями підходи до визначення поняття «підслідність» необхідно, спираючись на викладене вище положення.

В українському та світовому науковому середовищі існує кілька основних підходів до розуміння поняття «підслідність».

Прихильники **першого підходу** розглядають підслідність винятково як набір ознак конкретного кримінального провадження, відповідно до яких здійснюється визначення того, який орган повинен здійснювати досудове розслідування в даному кримінальному провадженні. Наприклад, за Л. М. Лобойком, підслідність – «сукупність встановлених законом ознак кримінальної справи, згідно з якими вона є належною тому чи іншому органу досудового слідства»⁵. Ю. М. Грошевий і В. Я. Тацій визначають підслідність як «сукупність встановлених законом ознак кримінального провадження, які дозволяють ви-

значити певний орган, уповноважений здійснювати досудове розслідування»⁶. В. В. Коваленко, Л. Д. Удалова, Д. П. Письменний пропонують таке визначення: «Підслідність кримінальних проваджень – це встановлена законом сукупність ознак кримінального провадження, відповідно до яких воно належить до відання того чи іншого органу досудового розслідування»⁷. М. С. Строгович зазначає: «Підслідністю називається властивість справи, яка полягає в тому, що вона належить до ведення того чи іншого слідчого або групи слідчих»⁸. С. В. Бородін визначає поняття «підслідність» як «сукупність ознак кримінальної справи, залежно від яких закон відносить її до компетенції того чи іншого органу попереднього слідства чи дізнання»⁹.

Прихильники **другого підходу** розглядають підслідність як певний набір повноважень органу досудового розслідування, який передбачає віднесення кримінального провадження до відання саме цього органу. Наприклад, Ю. І. Кицан визначає поняття «підслідність» як складову компетенції органів досудового розслідування, яка полягає в праві і обов'язку розслідувати певну категорію кримінальних справ¹⁰. В. М. Ягодинський визначає поняття «підслідність» як «встановлені кримінально-процесуальним законом правила, які визначають повноваження (права і обов'язки) органів попереднього слідства та дізнання по веденню певних кримінальних справ про конкретні злочини залежно від їх юридичних ознак»¹¹. На думку І. Г. Башинської, підслідність – «це сукупність умов, що дають змогу визначити уповноваженість посадових осіб на здійснення попереднього розслідування згідно з правилами кримінального судочинства»¹².

На нашу думку, обидва підходи мають серйозний недолік, а саме – поняття «підслідність» розглядається однобічно, до уваги береться один із компонентів інституту підслідності, на противагу іншим, не менш важливим. На нашу думку, для вирішення конкретного завдання – визначення того, який саме орган повинен здійснювати досудове розслідування в даному кримінальному провадженні – необхідно встановити: 1) які характерні істотні ознаки (властивості) притаманні даному кримінальному провадженню; 2) який орган досудового розслідування наділений повноваженнями щодо здійснення досудового розслідування в кримінальних провадженнях, для яких характерні вищезгадані істотні ознаки (властивості). Отже, поняття підслідності характеризується існуванням трьох взаємопов'язаних явищ, якими є:

1) набір ознак і властивостей конкретного кримінального провадження, що мають значення для визначення органу, який здійснює досудове розслідування («підслідність кримінального провадження»);

2) набір повноважень конкретного органу, що має значення для визначення того, в яких кримінальних провадженнях даний орган здійснює розслідування («підслідність органу досудового розслідування»);

3) система правил, відповідно до яких вирішується питання про те, який орган повинен здійснювати досудове розслідування в даному кримінальному провадженні («правила підслідності»).

Всі дані явища мають важливе значення для реалізації призначення підслідності в кримінальному процесі – забезпечення ефективної роботи органів досудового розслідування, які є компетентними в різних питаннях, та попере-

дження спорів про підслідність. Отже, на нашу думку, інститут підслідності необхідно розглядати як поєднання вищезгаданих трьох компонентів.

Висновки. Дискусія в науковому співтоваристві щодо поняття «підслідність» характеризується тим, що робиться акцент лише на одному з трьох компонентів даного поняття. Однак, оскільки всі три компоненти є необхідними для реалізації завдань інституту підслідності в кримінальному процесі, такий підхід, на нашу думку, є хибним. Визначення поняття «підслідність» повинно включати всі аспекти даного поняття. Таким чином, можна запропонувати таке визначення: інститут підслідності – інститут кримінально-процесуального права, в нормах якого закріплено правила вирішення питань про те, який конкретний орган повинен здійснювати досудове розслідування в конкретному кримінальному провадженні, відповідно до істотних ознак окремих органів досудового розслідування та кримінальних проваджень.

1. Цвік М. В., Петришин О. В. Загальна теорія держави і права: підручник для студентів юридичних вищих навчальних закладів. Харків, 2009. С. 250. 2. Лазарев В. В., Липень С. В. Теорія государства и права: Учебник для вузов. Москва, 2004. С. 260. 3. Зинатуллин З. З., Салахов М. С., Чулюкин Л. Д. Подследственность уголовных дел. Казань, 1986. С. 6. 4. Патик А. А. Підслідність злочинів на досудовому розслідуванні за новим кримінальним процесуальним кодексом України // Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ. Київ, 2014. Вип. 2. С. 155–164. 5. Лобойко Л. М. Кримінально-процесуальна компетенція: монографія. Дніпропетровськ, 2006. С. 127. 6. Грошевий Ю. М., Тацій В. Я., Гуманянц А. Р. та ін. Кримінальний процес: підручник. Харків, 2013. С. 346–347. 7. Коваленко В. В., Удалова Л. Д., Письменний Д. П. Кримінальний процес: підручник. Київ, 2013. С. 215. 8. Строгович М. С. Курс советского уголовного процесса. в 2 т. Т. 2. Порядок производства по уголовным делам по советскому уголовно-процесуальному праву. Москва, 1970. С. 41. 9. Зинатуллин З. З., Салахов М. С., Чулюкин Л. Д. Подследственность уголовных дел. Казань, 1986. С. 8. 10. Кицан Ю. І. Актуальність визначення підслідності кримінальних справ // Університетські наукові записки. Хмельницький, 2008. Вип. 3. С. 292–295. 11. Ягодинський В. М. Підслідність злочинів // Право України. Київ, 1993. Вип. 2. С. 19–22. 12. Башинская И. Г. Проблемы правовой регламентации института подследственности в российском уголовном судопроизводстве. Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Краснодар, 2007. С. 11.

Solomatin Yevheniy. The concept of investigative jurisdiction

The present paper concentrates on formulating the definition of the concept of investigative jurisdiction. The main objective of this paper is to analyze the existing definitions of the aforementioned concept and the scientists' views on the institution of investigative jurisdiction. Considered here are key features of the institution of investigative jurisdiction and the main functions it performs as an institution of the criminal procedural law.

The criminal justice system of Ukraine is currently undergoing a process of reforming. The need for the modernization of the law enforcement and criminal justice systems of Ukraine is now universally acknowledged. One of the major goals of the aforementioned reform is to increase the effectiveness of the services and agencies responsible for conducting pre – trial investigations, as pre – trial investigation is an important part of the criminal process. The institution of investigative jurisdiction is of great importance for the pre – trial procedure, as defining the agency which is supposed to conduct the investigation depends on this institution. Disagreements between different agencies concerning investigative jurisdiction have a negative effect on the effectiveness of the investigation. Thus, thorough research in this field

is needed. One of the problems which need to be resolved is the problem of defining the very concept of investigative jurisdiction.

Key words: investigation, investigative jurisdiction, definition, features, criminal justice, law enforcement.

УДК 349.6

Г. М. ЛЕВИНА,
аспірантка

СТРАТЕГІЧНІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО ЗБЕРЕЖЕННЯ РІДКІСНИХ ТА ЗНИКАЮЧИХ ВИДІВ ДИКИХ ТВАРИН (ОКРЕМІ ІСТОРИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ТА СУЧАСНИЙ СТАН)

У статті досліджуються стратегічні засади державної екологічної політики України щодо збереження рідкісних та зникаючих видів диких тварин, що визначені в загальнодержавних стратегіях, планах дій, програмах та їх концепціях. Розглядаються як чинні національні стратегічні документи на тему дослідження, так і ті, що були прийняті за часів незалежної України, але строк реалізації яких вже сплив. Підготовлено висновки про стан та проблеми стану стратегічного планування в Україні на тему дослідження.

Ключові слова: стратегічні засади, державна екологічна політика, рідкісні та зникаючі види диких тварин, біорізноманіття.

Левина Г. Н. Стратегические основы государственной экологической политики относительно сохранения редких и исчезающих видов диких животных (отдельные исторические особенности и современное состояние)

В статье исследуются стратегические основы государственной экологической политики Украины относительно сохранения редких и исчезающих видов диких животных, которые определены в общегосударственных стратегиях, планах действий, программах и их концепциях. Рассматриваются как действующие национальные стратегические документы по теме исследования, та и те, что были приняты в период независимости Украины, но срок реализации которых уже истек. Подготовлены выводы о состоянии и проблемах стратегического планирования в Украине по теме исследования.

Ключевые слова: стратегические основы, государственная экологическая политика, редкие и исчезающие виды диких животных, биоразнообразие.

Levina G. M. Strategic Principles of the National Environmental Policy with respect to preserving rare and endangered species of wild animals (certain historic specifics and current condition)

The article explores the strategic principles of the state environmental policy of Ukraine, the National Environmental Policy of Ukraine regarding preserving rare and endangered species of wild animals, as defined in national strategies, action plans, programs and their concepts. The article considers the effective national strategic documents related to the subject of research, as well as those that were adopted during the independence of Ukraine, but which term of implementation has already expired. Conclusions on the condition and problems of the strategic planning conditions in Ukraine on the topic of research have been prepared.